



O BISER-u

BISER (**B**ibliotečki **S**arajevski **E**lektronski **R**epozitorij)

Upotreba informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) u svakodnevnom životu, pa i u području obrazovanja, dovela je do potrebe za reorganiziranjem obrazovanja. Postalo je jasno da klasično obrazovno okruženje, ne može najbolje odgovoriti novim zahtjevima što ih nameće potreba za novim načinima edukacije. U tom smislu napuštaju se i tradicionalni načini podučavanja (programi eEuropa 2002. i eEuropa 2005.), a prioritet se daje razvoju eObrazovanja (eLearning). Ovaj oblik rada osobito dobiva na značaju kroz segmente obrazovanja na daljinu i elektronskog obrazovanja kao podrške klasičnom obrazovanju. Bez upotrebe ITC tehnologija i provedba Bolonjskog procesa je upitna kao i cjeloživotno učenje.

Za provedbu obrazovanja koje zahtijeva društvo znanja i nova generacija studenata (digitalni urođenici) potrebno je izgraditi novo obrazovno okruženje, utemeljeno na upotrebi savremene ICT te je u tom pravcu i Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu krenuo još 2009. godine načinivši prvi institucionalni repozitorij BISER (**B**ibliotečki **S**arajevski **E**lektronski **R**epozitorij) koji je bio smješten na serveru Filozofskog fakultet u Zagrebu. Od 2015. godine Filozofski fakultet je izradio vlastitu platformu i danas se BISER nalazi na adresi <http://biser.ff.unsa.ba/>. Razvijen je na Odsjeku za komparativnu književnost i bibliotekarstvo, voditelj projekta prof. dr. Senada Dizdar, sistem administrator je Armen Bukvić, dipl. ing. elektrotehnike.

Zadaci koji želimo postići postavljanjem BISER-a su:

- Prilagodba nastavnih programa europskim dostignućima u oblasti društvenih i humanističkih nauka
- Pomoć u implementaciji Bolonjskog procesa
- Unaprijeđenje kvalitete univerzitetskog obrazovanja
- Podrška projektima eObrazovanja koje se realizira na nivou Fakulteta i Univerziteta
- Stvaranje eSadržaja kao bitnog segmenta razvoja spomenutih procesa
- Povećavanje konkurentnost univerzitetskih studijskih programa
- Povećavanje informacijske i informatičke pismenosti, kako nastavnika, tako i studenata kao metakompetencije cjeloživotnog učenja
- Stvaranje nove jezgre predavača i eksperata iz reda nastavnika, a njihov angažman na održavanju i izradi različitih vrsta digitalnog sadržaja vezan je uz aktivno učešće studenata, pa se ostvaruje neophodna kolaboracija koja je važna za obučavanje u timskom radu.

BISER kao sistem za učenje na daljinu utemeljen je na sistemu za upravljanje on-line učenjem (LSE, Learning ManagementSystem) pod nazivom MOODLE (Modular Object-

Oriented Dynamic Learning Environment (Modularno Objektno Orijentirano Dinamičko Obrazovno okruženje).

Moodle sistem je oblikovan kao kompatibilan, fleksibilan i jednostavan za modificiranje, a kao tehnološku platformu za implementaciju koristi softver otvorenog koda (engl. *Open source software*). To je posebno važno budući da za korištenje, odnosno instalaciju Moodlea, nisu neophodna velika finansijska ulaganja, te je za održavanje sistema, u najvećem broju slučajeva, ustvari važna odluka da će se koristiti ovakav sistem e-učenja, što je zapravo dokaz prepoznavanja značaja korištenja podizanja nastavnog procesa na novi nivo kvaliteta.

Moodle nastavnicima i saradnicima pruža punu računalnu podršku pri organizaciji, planiranju aktivnosti i izvođenju online kolegija, a posebno je djelotvoran kao dodatak tradicionalnoj nastavi u učionici (tzv. *blendedlearning*).

Neke od važnijih mogućnosti Moodlea su:

- izrada velikog broja kolegija na jednom sistemu
- planiranje kolegija – raspored aktivnosti, kalendar
- upravljanje korisnicima, korisničkim ulogama i grupama korisnika na kolegiju
- rad s već postojećim datotekama i obrazovnim sadržajima
- provjera znanja i ocjenjivanje studenata
- praćenje aktivnosti studenata
- mnogobrojni alati za komunikaciju i kolaboraciju među studentima i nastavnicima
- upravljanje sistemom – sigurnosne kopije, statistike, logovi

e-Kolegiji

Cilj uređivanje kolegija je:

- osmisлити oblik kolegija po sedmicama i temama
- uređivati opće postavke kolegija
- koristiti kalendar za unošenje značajnih događaja na kolegiju

Oblik kolegija

Kao i svaki klasični kolegij ili tečaj, i *online* kolegiji imaju svoju strukturu, oblik ili format. Kolegiji su najčešće strukturirani po logičkim jedinicima – cjelinama. U Moodleu postoji više vrsta strukture kolegija, ovdje ćemo spomenuti tri najvažnije:

- Tematski oblik (*Topics Format*) – cjeline su raspoređene u obliku tema. Trajanje teme nije određeno. Na nastavniku je da posebno označi temu koja se trenutno obrađuje.
- Tjedni oblik (*Weekly Format*) – cjeline su raspoređene po tjednima u kojima se odvija kolegij. Sistem sam računa datume tjedana, ovisno o datumu početka kolegija, te posebno označava trenutni tjedan.
- Socijalni oblik (*Social Format*) – cjelokupan kolegij se izvodi u obliku velikog

forumu – diskusijskih grupa. Ovaj oblik najčešće nije pogodan za izvođenje klasične, uobičajene nastave.

Postavke kolegija: uputstvo za nastavnike

1. U address bar utipkati **biser.ff.unsa.ba**
2. Nakon otvaranja stranice BISER-a, u gornje desnom uglu kliknuti na Log In, da biste se prijavili na sistem sa svojim pristupnim podacima (podatke možete dobiti od administratora sistema na lokal 208, ili putem e-maila admin@ff.unsa.ba) (Slika 1):

The screenshot shows the BISER website interface. At the top, there is a navigation bar with the following items: BISER, Početna, Kursevi, Moji kursevi, English (en) with a dropdown arrow, and a red-bordered box containing the text "You are not logged in. (Log in)".

The main content area is titled "Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij". It features a "MAIN MENU" on the left with items: Site news, Filozofski fakultet, and Univerziteta u Sarajevu. Below it is a "NAVIGATION" menu with items: Home, Site news, Filozofski fakultet, Univerziteta u Sarajevu, and Courses.

The central text describes the BISER system as a distance learning tool developed by the Faculty of Arts in Zagreb and Sarajevo. It mentions the Basileus project and the implementation of an information-communication technology-based learning process. It lists goals such as improving the quality of university education, enabling new roles for teachers and students, increasing the competitiveness of study programs, and preparing students for lifelong learning through technology.

On the right side, there is a "CALENDAR" widget showing the month of November 2015, and an "ONLINE USERS" widget showing "(last 5 minutes) None".

At the bottom, there is a "Site news" section with a post titled "Promocija sistema učenja na daljinu BISER" by Armen Bukvić, dated Tuesday, 16 June 2015, 1:13 AM. The post is attributed to "FILOZOFSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU".

Slika 1

3. Nakon uspješne prijave pojavit će Vam se gornji (top) meni kao na slici 2. Da biste pristupili kursevima (predmetima) koji su Vama dodijeljeni, kliknite na link *Moji kursevi* (Slika 2):

Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij

GLAVNI MENI

- Site news
- Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

NAVIGACIJA

- Početna strana
 - Moja naslovna strana
 - Stranice sajta
 - Moj profil
 - Moji kursevi

PODEŠAVANJA

- Podešavanja mog profila

BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij), sistem za učenje na daljinu, rezultat je suradnje Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Sarajevu ostvarene kroz projekt Basileus. Svrha sistema je poboljšati kvalitetu nastave na Filozofskom fakultetu u skladu s Bolonjskim procesom. Implementacijom informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovni proces ostvaruje se tzv. mješoviti pristup obrazovanju. Takav način obrazovanja podrazumijeva nastavu u tradicionalnom fakultetskom prostoru uz korištenje tehnologije za olakšavanje administracije kolegija, te bržu i moderniju distribuciju informacija i znanja.

Uvođenjem i aktivnom primjenom BISER-a nastoje se ostvariti sljedeći ciljevi:

- unaprijediti kvalitetu univerzitetskog obrazovanja
- omogućiti nastavnicima i studentima ostvarivanje novih uloga u obrazovnom prostoru
- povećati konkurentnost univerzitetskih studijskih programa
- osposobiti studente za upotrebu tehnologija cjeloživotnog učenja

Kategorije kurseva Skupi sve

- Miscellaneous (3)
- Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo
 - Bibliotekarstvo (1)
- Odsjek za anglistiku (4)
- Odsjek za pedagogiju (4)
- Odsjek za psihologiju (1)
- Odsjek za slavenske jezike i književnosti (1)
- Odsjek za romanistiku (1)

Moji kursevi

KALENDAR

November 2015

Pon	Uto	Sre	Čet	Pet	Sub	Ned
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

TREKUTNO AKTIVNI

(posljednjih 5 minuta)

Senada Dizdar

Slika 2

- Nakon klika na link *Moji kursevi*, sistem će prikazati kurseve za koje ste Vi odgovorni. Da biste pristupili kursu (predmetu) kliknite na neki od ponuđenih kurseva (u ovom slučaju radi se o kursu *Klasifikacija i klasifikacijski sistemi*). Također, ukoliko ima nekih novosti na nekom od ponuđenih kurseva (npr. neko od studenata je poslao zadaću ili postavio pitanje u vezi kursa, odgovorio na Vaše postavljeno pitanje ili slično, ispod naziva kursa će Vam biti ispisana napomena *Imate zadataka koji zahtijevaju Vašu pažnju*):

BISER Početna Kursevi Moji kursevi Bosanski (bs) Senada Dizdar

BISER: Moja naslovna strana Uredi ovu stranicu

Početna strana ▶ Moja naslovna strana

NAVIGACIJA

- Početna strana
- ▶ Moja naslovna strana
- ▶ Stranice sajta
- ▶ Moj profil
- ▶ Moji kursevi

PREGLED KURSA

Klasifikacija i klasifikacijski sistemi

Imate zadataka koji zahtvaju vašu pažnju

MOJE PRIVATNE

Nema raspoloživih datoteka

Uredi moje privatne datoteke...

PODEŠAVANJA

- ▶ Podešavanja mog profila

KALENDAR

November 2015

Pon	Uto	Sre	Čet	Pet	Sub	Ned
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

TRE

(posljednjih 5 minuta)

Slika 3

- Nakon odabira kursa, otvorit će Vam se stranica sa pojedinostima o kursu, u zavisnosti od toga kako ste uredili kurs. U ovom slučaju, kurs je uređen tako da predavanja idu po temama (u toku jednog semestra obradit će se 15 tema. Neke teme će se obrađivati jednu sedmicu, neke 2 u jednoj sedmici itd. Možete organizirati sistem nastave i prema radnim sedmicama). Da biste dodali neki resurs (pdf dokument, word dokument, prezentaciju) ili neku aktivnost (dostupnost na chatu, zadatak za zadaću...) u okviru kursa, potrebno je u bloku sa lijeve strane pod nazivom **PODEŠAVANJA** (u ovom slučaju se nalazi sa lijeve strane, automatski, ali se može prebaciti da stoji bilo gdje na stranici) pod **Administracija kursa** odabrati opciju **Uključi uređivanje**. Nakon klika na Uključi uređivanje, stranica će izgledati kao na slici 4:

BISER Početna Kursevi Moji kursevi Bosanski (bs) Senada Dizdar

Klasifikacija i klasifikacijski sistemi

Početna strana ▶ Moji kursevi ▶ Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo ▶ Bibliotekarstvo ▶ KIKS

NAVIGACIJA

- Početna strana
- ▶ Moja naslovna strana
- ▶ Stranice sajta
- ▶ Moj profil
- ▶ Trenutni kurs
 - ▼ KIKS
 - ▶ Učesnici
 - ▶ Opšte
 - ▶ Ovo je prva tema
 - ▶ Tema 2
 - ▶ Tema 3
 - ▶ Tema 4
 - ▶ Tema 5
 - ▶ Tema 6
 - ▶ Tema 7
 - ▶ Tema 8
 - ▶ Tema 9
 - ▶ Tema 10
 - ▶ Tema 11
 - ▶ Tema 12
 - ▶ Tema 13
 - ▶ Tema 14
 - ▶ Tema 15
 - ▶ Moji kursevi

- Forum vijesti i obavještenja Uredi
- Društveni forum Uredi
- test Uredi

+ Dodaj aktivnost ili resurs

Ovo je prva tema

Ovdje ide rezime prve teme

- Test KIKS chata Uredi
- Testiranje chata
- Prvi testni zadatak Uredi

Danas ćemo testirati modul Workshop u BISERu

+ Dodaj aktivnost ili resurs

Tema 2

- Test 4 Uredi

+ Dodaj aktivnost ili resurs

Tema 3

PRETRAŽI FORUME

Dalje

Napredno pretraživanje

KALENDAR

Novembar 2015

Pon	Uto	Sre	Čet	Pet	Sub	Ned
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

LEGENDA

- Sakrij globalne događaje
- Sakrij događaje na kursu
- Sakrij grupne događaje
- Sakrij korisničke događaje

NAJNOVIJE VIJESTI

Dodaj novu temu...

Upis ocjena
16 Jun, 01:39 Nastavnik
Fakulteta

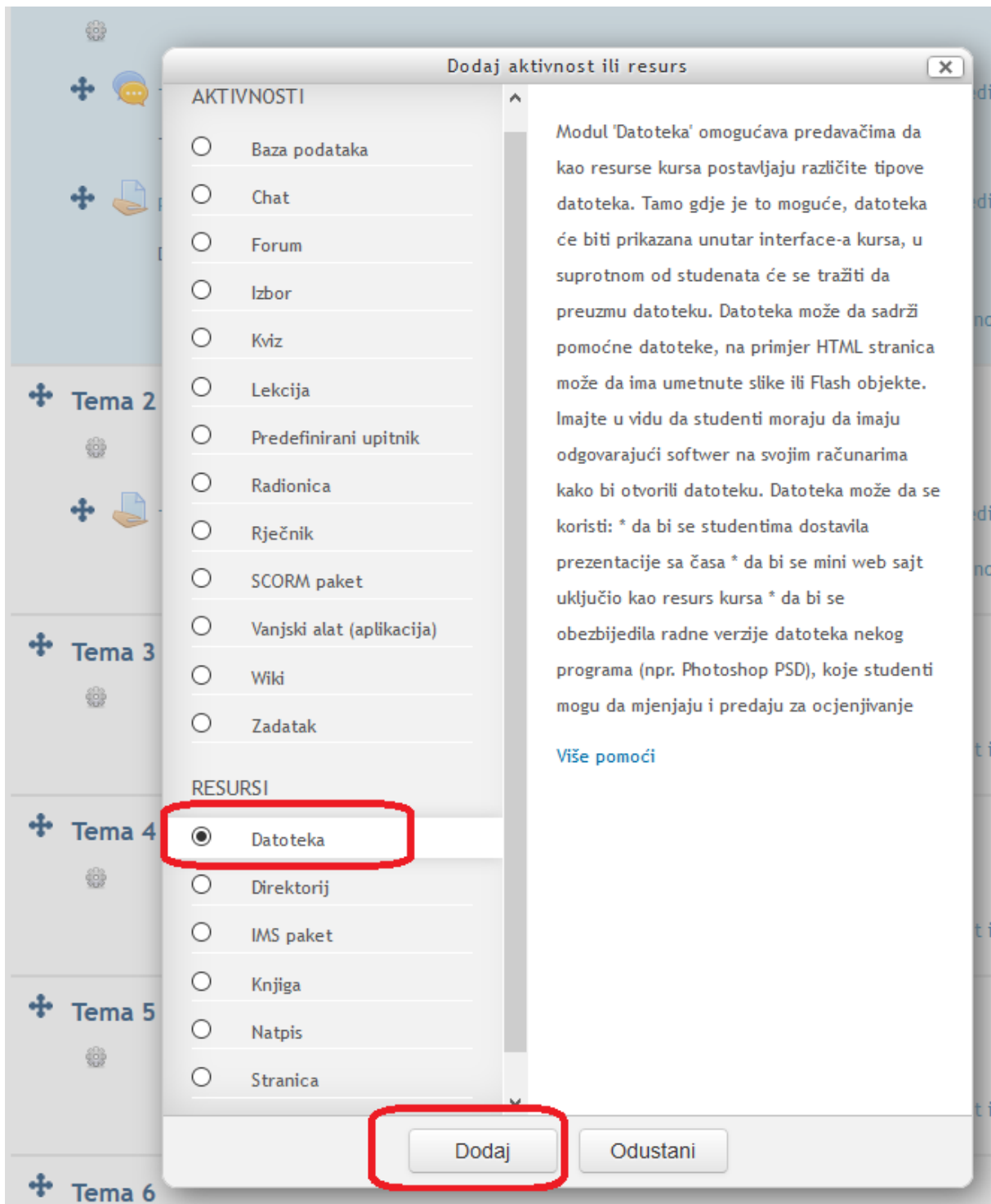
PODEŠAVANJA

Administracija kursa

Isključi uređivanje

Slika 4

6. Kada uključimo uređivanje kursa, vidimo da na svakoj temi (ili sedmici, ako je tako organiziran kurs) u donjem desnom uglu dobijamo opciju + **Dodaj aktivnost ili resurs**. Klikom na + Dodaj aktivnost ili resurs pojavit će nam se tzv. PopUp menu sa opcijama da dodamo resurs ili neku aktivnost (slika 5). Ja sam, kao opcija koja će se najviše koristiti, u ovom slučaju odabrao da želim dodati neku datoteku (Slika 5) i kliknuo sam „dugme“ **Dodaj**.



Slika 5

7. Nakon klika na dugme **Dodaj**, otvorit će nam se stranica za dodavanje datoteke unutar teme predavanja (ili unutar sedmice, ako smo tako organizirali predavanja) na kojoj smo kliknuli opciju + **Dodaj resurs ili aktivnost**. Da bismo dodali resurs (neku datoteku, fajl) potrebno je popuniti minimalno 2 od 4 ponuđene forme podataka, i topod **Opšti** i **Sadržaj** (slika 6). Što se tiče opcija pod **Izgled** i **Opšte postavke**

modula, one mogu ostati i automatske. U grupu opcija **Opšte**, moramo upisati **naziv** (neki naziv) datoteke/fajla koji postavljamo i moramo sa barem par riječi opisati taj dokument u opciji **Opis**. Pod opcijom **Sadržaj** dodajemo našu datoteku/fajl na kurs.

Dodavanje novog Datoteka u Tema 3 [?](#) ▶ Proširi sve

Opšti ▶ Moramo popuniti

Sadržaj

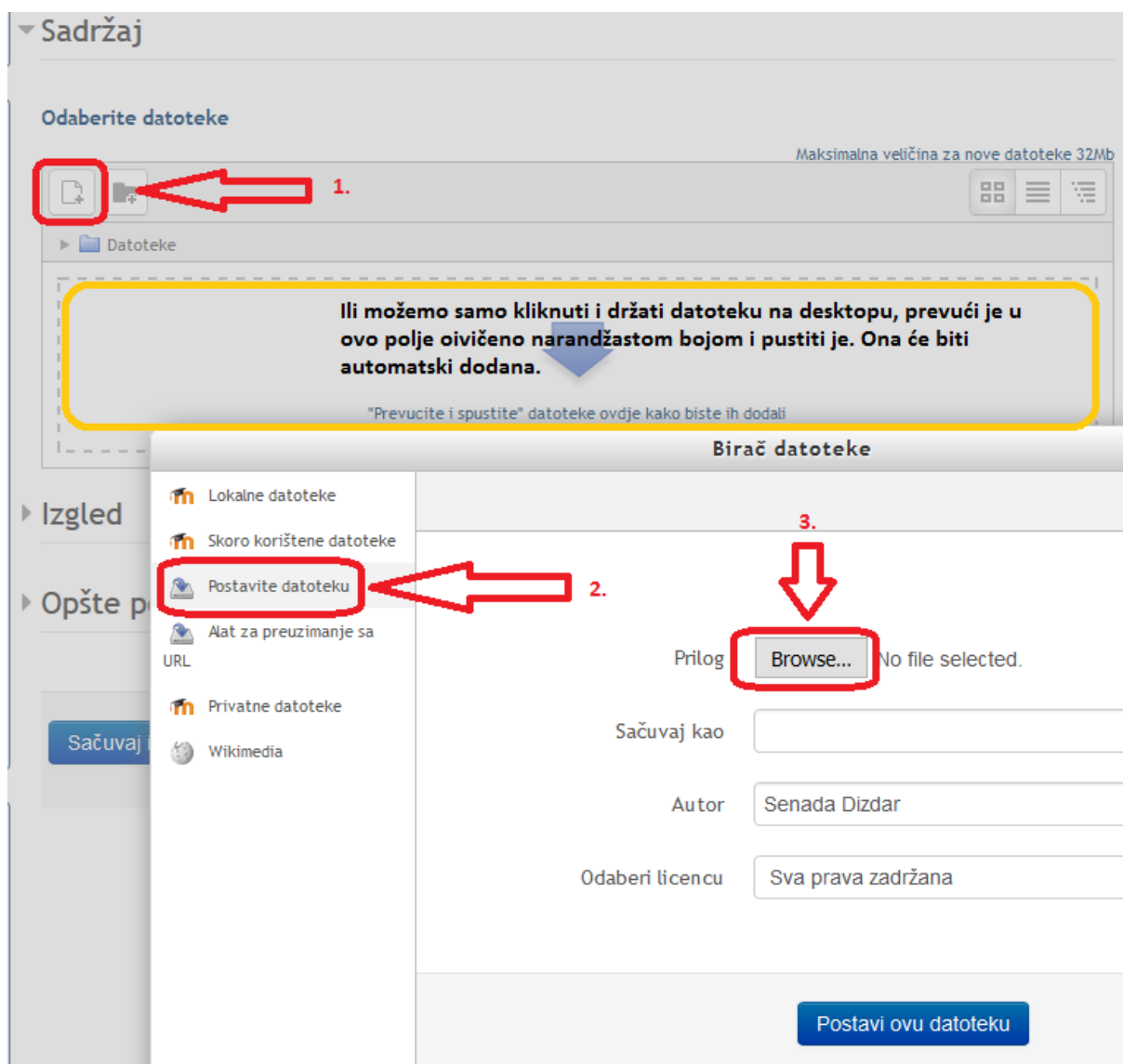
Izgled ▶ Može ostati po defaultu. Ne mora se mijenjati.

Opšte postavke modula

Sačuvaj i vrati se na kurs Sačuvaj i prikaži Odustani

Slika 6

8. Klikom na **Sadržaj** (Slika 6), ukoliko već nije, otkrit će nam se polja za dodavanje datoteke u naš kurs (Slika 7).



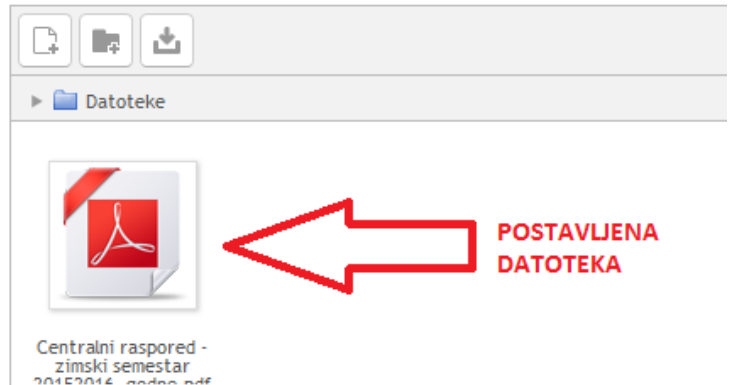
Slika 7

1. **Dodavanje datoteke.** 1. u gornjem lijevom uglu kliknemo na ikonicu koja predstavlja list papira sa znakom + (na slici 7 označeno korakom 1). pojavit će nam se Pop Up menu pod nazivom **Birač datoteke**, za odabir datoteke koju želimo postaviti na stranicu kursa. Odaberemo opciju **Postavite datoteku** (markirana na slici 7 crvenim brojem 2). nakon toga nam se pojavljuje forma za odabir datoteke sa računara i upload iste na server -> kliknemo na dugme **Browse** (markirano crvenim brojem 3). U polje **Sačuvaj kao** upišemo naziv pod kojim je želimo prikazati studentima (ako je ime datoteke klas_sistemi_23.pptx – prezentacija, u ovom polju navedemo kako želimo da piše na stranici nakon uploada, npr: Klasifikacijski sistemi – drugi dio trećeg poglavlja). Kada odaberemo datoteku, kliknemo na dugme **Postavi ovu datoteku** (Slika 7). sistem će datoteku postaviti na server i ona će biti prikazana unutar polja koje je na slici 7 oivičeno narandžastom bojom pod nazivom koji soo upisali u polje **Sačuvaj kao**.

Drugi način dodavanja datoteke je da se vratimo na korak 7. bez ovih opcija. Samo prevučemo i spustimo datoteku u polje koje je oivičeno narandžastom bojom. Nakon odabira i uploada datoteke na server ona će nam biti prikazana u polju koje je na slici 7 oivičeno narandžastom bojom. Ako je sve u redu, kliknemo na dugme **Sačuvaj i vrati se na kurs** (slika 8).

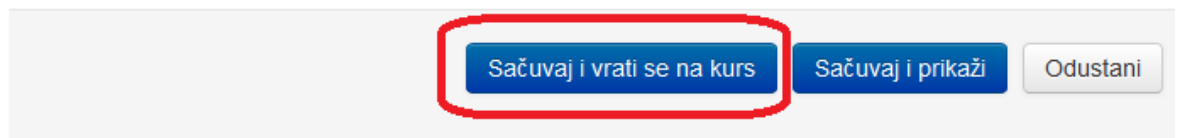
▼ Sadržaj

Odaberite datoteke



▶ Izgled

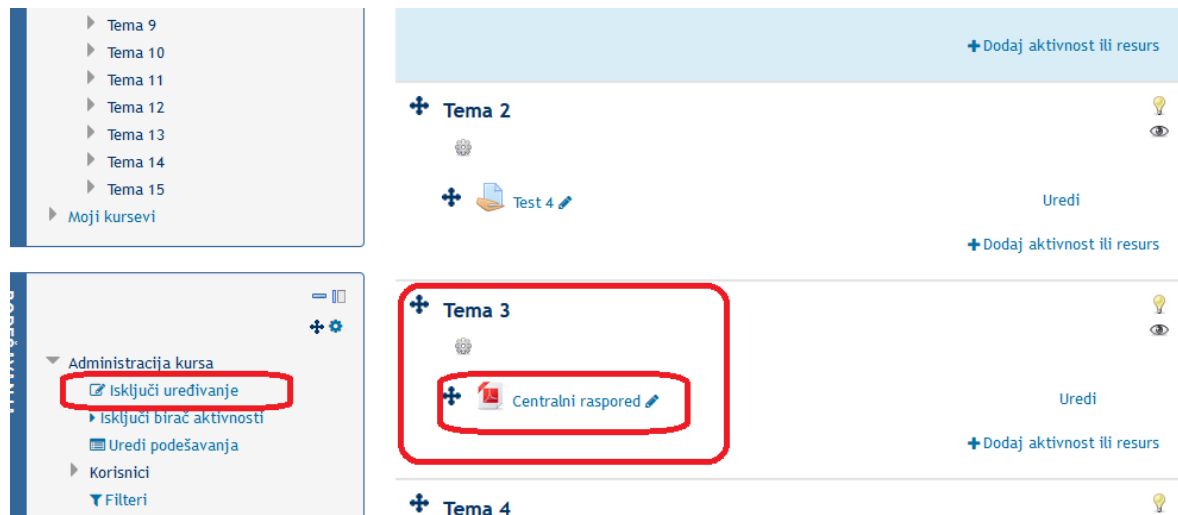
▶ Opšte postavke modula



Neophodna polja u ovom obrascu su označena sa *.

Slika 8

Kada sistem sačuva postavljenu dokument, automatski će nas vratiti na početnu stranicu kursa, koja je još uvijek u modu za uređivanje. Trebao bi se u temi predavanja (ili u sedmici ako smo tako organizirali predavanja) pojaviti naš dokument (Slika 9).



Slika 9

Kod mene je to u temi predavanja **Tema 3**, a naziv dokumenta je Centralni raspored. Kada smo završili sa uređivanjem/dodavanjem akcije ili resursa (u mom slučaju resursa Centralni raspored), potrebno je isključiti uređivanje u lijevoj strani otvorene stranice kursa – markirano je crvenim na slici 9. Ovime je dodavanje dokumenta na stranicu završeno.

NA kraju rada sa sistemom BISER potrebno se odjaviti sa sistema klikom na svoje ime u gornjem desnom uglu, te odabrati opciju **Odjavite se (Log Off)** (slika 2).

Prijava ne BISER za studente

1. Kada studenti otvore stranicu biser.ff.unsa.ba, u drugoj polovini stranice kliknu na **Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo**, te će im se pojaviti link za **Bibliotekarstvo**. Kliknu na **Bibliotekarstvo** (slika ispod)

Course categories

Miscellaneous

[Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo](#)

[Bibliotekarstvo \(5\)](#)

[Odsjek za pedagogiju](#)

Slika 1

2. Nakon odabira **Bibliotekarstvo**, pojavit će im se Vaša 4 kursa (slika ispod):

Kursevi Katedre za bibliotekarstvo.

Search courses:

Go

 **Informatika u pedagogiji**

 **Bibliotečka klasifikacija i OPAC**

 **Klasifikacija i klasifikacijski sistemi**

 **Časopisi i znanstvena komunikacija**

Slika 2

3. Studenti sada odaberu klikom na ime predmeta kurs koji ih interesuje. Nakon odabira, sistem ih vodi na stranicu gdje će utipkati šifru za predmet koji su odabrali (*slika ispod*):

Log in

Username

Password

Remember username

Log in

[Forgotten your username or password?](#)

Cookies must be enabled in your browser [?](#)

Some courses may allow guest access

Log in as a guest

Slika 3

Da bi otvorili kurs, odabiru opciju markiranu žutom bojom na slici iznad **Log in as guest**, te unesu šifru koja vrijedi za taj predmet (*slika ispod*) i kliknu na **Submit**:

Enrolment options

 Informatika u pedagogiji

▼ Guest access

Password

Unmask

Submit

Slika 4